

Door de ogen van de Koning

In gesprek met Koning Willem-Alexander
over tien jaar Koningschap

2013

Inhuldiging

*‘Wie denk je wel dat je bent
dat je dit mag doen?’*

Het jaar 2013 begon met de aangekondigde abdicatie van Koningin Beatrix, gevolgd door de inhuldiging van Willem-Alexander als Koning op 30 april. Op de derde dinsdag van september hield hij zijn eerste Troonrede, op 25 december zijn eerste kersttoespraak. In datzelfde jaar trad ook de paus af en ging het Rijksmuseum eindelijk weer open na een jarenlange verbouwing. Boston werd opgeschrikt door een geweldadige aanslag tijdens de marathon en de wereld maakte kennis met klokkenluider Edward Snowden. India en de Filipijnen werden getroffen door desastreuze overstromingen. In 2013 bevond Nederland zich nog altijd in een economische crisis. Ook verbaasden we ons massaal over het

woord van het jaar, dat inmiddels niet meer weg te denken is uit onze taal: selfie.

§

EDWIN EVERS: Dit waren wat feiten uit 2013. Wat pikt u hier nou uit?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Allereerst natuurlijk de aankondiging van de abdicatie in januari. Dat was voor heel weinig mensen géén verrassing. Voor het grootste deel van Nederland wel. We waren net op staatsbezoek geweest met mijn moeder in Brunei en Singapore. Toen we terugkwamen, werd de aankondiging plotseling op de maandag daarna gedaan. Op dat moment zeiden de meereizende media nog: ‘Deze Koningin zit zo goed in haar vel, het duurt nog heel lang voordat zij haar abdicatie aankondigt.’ Het was erg mooi dat het toch gelukt is om het geheim te houden.

EDWIN EVERS: U wist het natuurlijk al een tijdje?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Ik wist het al bijna anderhalf jaar ervoor.

EDWIN EVERS: Zo lang al? Hoe houd je zoiets stil? Want er moet natuurlijk van alles worden geregeld.

KONING WILLEM-ALEXANDER: Dat kan dus. Ja, er moest van alles geregeld worden. Maar tot één maand van tevoren wisten slechts drie mensen het. Mijn moeder, mijn vrouw en ik. Zo klein was dat kringetje. Daarna moesten meer mensen ervan weten, maar uiteindelijk

is het heel goed stilgehouden. Het mooie van die periode was, dat we in drie maanden onder hoge druk de inhuldiging moesten voorbereiden. Ik vind het heerlijk om onder hoge druk te organiseren, dat vind ik prachtig. Een heel mooie herinnering die ik hieraan heb, is mijn contact met burgemeester Eberhard van der Laan. Onze vriendschap is toen ontstaan. Het was duidelijk dat we ieder aan het uiteinde van de informatieketen zaten. Dus als ik iets zei, ging het over heel veel schijven. Uiteindelijk kwam het dan bij Van der Laan terecht. En die dacht wel eens: Is die jongen gek geworden? Of klopt er iets niet?

Als het over zo veel schijven gaat, lijkt het soms op dat fluisterspelletje waarbij iedereen net weer iets anders zegt. Dus hij hoorde iets totaal anders dan wat ik oorspronkelijk had gezegd. En andersom ook. Na twee weken merkten we: dit gaat niet goed. Toen hebben we telefoonnummers uitgewisseld en gezegd: 'Als je iets hoort waarvan je denkt: dit kan echt niet, bel dan gewoon even in plaats van het weer door te geven in de keten en te zeggen: dit kan niet.' Korte lijnen houden. En dat werkte fantastisch.

De inhuldiging zelf was natuurlijk een prachtige dag. Er hing een bijzondere sfeer ook. Ik weet me één moment nog heel goed te herinneren. Toen ik daar stond, en het Wilhelmus werd gezongen in de Nieuwe Kerk, had ik een soort van *out-of-body experience*. Alsof ik boven mezelf aan het zweven was. Wat ben jij in

hemelsnaam aan het doen? Wie denk je wel dat je bent? Ik zag mezelf daar staan. En eigenlijk vond ik het wel mooi. Want ik vraag me dat elke dag af: wie denk je wel dat je bent dat je dit mag doen?

EDWIN EVERS: En? Wat is het antwoord?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Die vraag moet ik elke keer weer voor mezelf beantwoorden. Elke dag opnieuw. Waarom mag ik zoiets prachtigs doen, Koning zijn van dit mooie land? Ik vind het heel nuttig om me dat elke dag af te vragen. Het geeft me een stimulans om me extra in te zetten.

De blik van buitenaf

ANDRÉ KUIPERS

Het Koningschap van Willem-Alexander krijgt ook vorm in de ogen van anderen. Wat zij zagen is onderdeel van het verhaal van het afgelopen decennium. In elk hoofdstuk is er daarom ruimte voor een blik van buitenaf. Het eerste bericht komt van André Kuipers, de tweede en voorlopig laatste Nederlandse ruimtevaarder. Hij speelde als heraut zelf ook een rol tijdens de inhuldiging.

ANDRÉ KUIPERS: Majesteit, dit is André Kuipers. Als astronaut kan ik u vertellen dat de inhuldiging misschien nog wel spannender was dan een lancering. Je wilt geen fouten maken, omdat de hele wereld toekijkt. En wanneer je daar dan de hele tijd stil moet staan met de staf van de wapenkoning in je hand, wordt het op een gegeven moment zwaar. Dan komt het spannende moment waarop je, voordat de staf door vermoeidheid uit je hand valt, moet wisselen naar je andere arm. En dat doe je dan heel voorzichtig, want hij mag natuurlijk niet vallen tijdens de ceremonie. Dat was een spannend moment, waarbij ik me afvroeg: gaat dat wel goed? Mijn vraag is: hebt u zelf ook zo'n moment ervaren tijdens de inhuldiging?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Nou, ik had me natuurlijk heel goed voorbereid op mijn toespraak destijds, dus daar maakte ik me absoluut geen zorgen over. Nee, we hadden de hele inhuldiging zo goed doorgenomen dat ik geen enkel moment had waarop ik dacht: oei, als dit maar goed gaat.

EDWIN EVERS: Omdat het toch al wat jaartjes was voorbereid?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Ja, dat is het moment dat je weet dat komen gaat.

EDWIN EVERS: Haha. Om maar even een groot liedjesschrijver te parafraseren.

KONING WILLEM-ALEXANDER: En ja, na 46 jaar voorbereiding...

EDWIN EVERS: Hoe vaak zet u het Koningslied nog op?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Ik heb het nog een paar keer gehoord. Maar ik heb het zelf niet opgezet.

EDWIN EVERS: U kunt het niet fluiten, zeg maar?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Nee, nee.

EDWIN EVERS: Maar er was wel veel om te doen, hè?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Ja, ik vind het heel jammer voor degenen die erbij betrokken waren. John Ewbank heeft het met de beste bedoelingen gemaakt. Hij werd gevraagd om het te doen.

EDWIN EVERS: Hij is een van onze allerbeste liedjesschrijvers, hè?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Hij is een van onze beste liedjesschrijvers. Hij heeft een fantastisch repertoire.

Het idee van het Nationaal Comité was eigenlijk heel goed: vraag iedereen om input voor een lied en maak daar iets van. Het idee was fantastisch. Zeker om samen te werken op zo'n moment van samenbinding. En dat zo'n lied dan zo'n splijtzwam wordt – onterecht richting degenen die daarmee bezig zijn geweest – is heel erg jammer.

EDWIN EVERS: Wat is eigenlijk een heraut?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Een heraut is een van de begeleiders tijdens de inhuldiging. Naast André Kuipers had ik Renée Jones-Bos gevraagd. En generaal Van Uhm vanuit de militaire kant; we zaten op dat moment midden in de Afghanistan-missies. Ook Anky van Grunsven, destijds de Nederlander met de meeste olympische medailles, was erbij. Het is een persoonlijke invulling die je kunt geven, een vorm van waardering. En daarnaast ook Robbert Dijkgraaf, vanwege het belang van de wetenschap. Hij was 'Damschreeuwer', zoals hij zichzelf noemde. Hij mocht aankondigen dat de Koning ingehuldigd was.

§

Beatrix was 33 jaar lang Koningin. Als Willem-Alexander even lang op de troon blijft, zou hij op dat moment 79 zijn. Amalia zou dan 42 jaar oud zijn, precies dezelfde leeftijd als Beatrix toen zij Koningin werd, zo rekent Evers voor. De Koning denkt daar niet op die manier over na, geeft

hij aan. Daarvoor is de toekomst te ongewis. Je weet bijvoorbeeld nooit wat er met je gezondheid kan gebeuren. Bovenal gunt hij Amalia een goede en langdurige voorbereidingstijd, en tijd voor haarzelf. Tijd om een eigen gezin te stichten ‘of wat ze ook maar wil doen’. Net zoals Willem-Alexander destijds in gezamenlijk overleg met zijn moeder een datum heeft vastgesteld, zo zal het later tussen hem en Amalia ook gaan. Maar, voegt hij eraan toe: ‘Dat is in de verre toekomst.’

Op zijn eerste dag als Koning werd er een koffertje gebracht met documenten die hij moest ondertekenen. ‘En dat houdt niet meer op.’ Wat ook veranderde, was dat de mensen om hem heen ineens alles deden wat hij zei. ‘Ik ben altijd iemand geweest die een idee in de groep gooide. Dan liet ik mensen erop schieten om te kijken waarom iets niet kon. En dan deed ik het wel of niet. Maar opeens zag ik dat mensen precies deden wat ik zei. Toen dacht ik: sorry, jullie kennen me toch? “Ja, maar nu is er een nieuwe situatie,” hoorde ik dan. Nu was ik “de baas”. Daar moest ik zelf wel even aan wennen: dat wat ik zei meteen werd uitgevoerd in de organisatie.’

EDWIN EVERS: Dat lijkt me echt heerlijk.

KONING WILLEM-ALEXANDER: Nee, want als je niet verwacht dat het gebeurt, als je verwacht dat je ideeën eigenlijk eerst van alle kanten afgeschoten en neergesabeld worden... Het gaat overigens niet om grote dingen, maar vooral om details.

EDWIN EVERS: Hebt u dat alleen in uw werk of is dat thuis ook?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Nee, thuis zeker niet. Hou op. Nee, natuurlijk niet. Daar is niets veranderd.

EDWIN EVERS: Nee, nog steeds niets te vertellen?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Ik heb nog steeds een hele goede samenwerking en een goede overlegstructuur met mijn dames thuis. Dat is geen enkel probleem.

EDWIN EVERS: Vier dames.

KONING WILLEM-ALEXANDER: Ja, fantastisch. Eén groot feest.

EDWIN EVERS: U zei: 'Ik werd Koning en ineens werden dingen geregeld.' Want ja, u bent de baas. Is het dan ook belangrijk om goede mensen om u heen te hebben die ook eens durven te zeggen: 'Majesteit, sorry, maar dit is echt onzin.'

KONING WILLEM-ALEXANDER: Absoluut. En daar dring ik echt op aan. Bij kennismakingen en sollicitatiegesprekken vraag ik: 'Kunt u dat?' Want als je dat niet kunt, dan hoeft je hier niet te werken.

EDWIN EVERS: Dus een beetje tegenspraak moet kunnen.

KONING WILLEM-ALEXANDER: Nee, niet 'moet kunnen'. Het is nodig.

De Koning geeft aan dat hij er nooit bij had stilgestaan dat hij, in zijn nieuwe rol, ook betrokken zou zijn bij alle lief-en-leedzaken van de ruim driehonderd medewerkers binnen de Dienst Koninklijk Huis. Het schrijven van

kaartjes voor jubilea, geboortes, overlijdens en ziektes is daar een voorbeeld van. ‘Het bijzondere is dat het een zeer loyale organisatie is, waar veel mensen al 25 jaar of langer werken. Jubilea komen dus regelmatig voor.’

EDWIN EVERS: Wat wilde u met het Koningschap? Hoe wilde u daar invulling aan geven?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Er zijn drie kernbegrippen in het Koningschap die voor mij ontzettend belangrijk zijn. Maar die waren natuurlijk ook voor mij als Kroonprins al belangrijk. Het gaat om samenbindend zijn, vertegenwoordigend en aanmoedigend.

Samenbindend zijn, het bij elkaar brengen van verschillende groepen, is zeker in een polariserende maatschappij een steeds belangrijker deel van mijn functie. Daarnaast probeer ik mensen uit het land te vertegenwoordigen in Den Haag, maar ook om Nederland in het buitenland te vertegenwoordigen. Ik spreek met veel mensen in de regio’s die het gevoel hebben dat ze hier in Den Haag geen stem hebben. Hun gevoelens probeer ik op de juiste plaatsen te vertegenwoordigen.

EDWIN EVERS: Dat lijkt de laatste tijd erger te zijn geworden, hè?

KONING WILLEM-ALEXANDER: De polarisatie, en de afstand tussen de regio en de Randstad, wordt steeds groter. Maar zoals ik ook in mijn kersttoespraak heb gezegd: het concept ‘Randstad’ bestaat niet zonder de regio. En

de regio bestaat niet zonder de Randstad. We hebben elkaar hard nodig, broodnodig zelfs. En ik heb een groot zwak voor het platteland.

EDWIN EVERS: Kort na de inhuldiging ging u het land in.

U bezocht alle provincies, het Caribisch gebied en de buurlanden. Hoe belangrijk is dat?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Heel belangrijk. Om met de provincies te beginnen: Nederland is natuurlijk opgebouwd uit provincies. De provinciale bestuurslaag wordt vaak als minder belangrijk gezien, maar historisch gezien was Nederland de Republiek der Zeven Provinciën. Het was dus van groot belang dat ik, in mijn nieuwe positie als Koning, op provinciaal niveau opnieuw kennismaakte met het land. Mijn liefde voor de provincies en de regio komt ook daarvandaan.

Ik koester een speciale band met het Caribisch deel van Nederland en ik ben erg blij dat we daar meteen naartoe konden gaan. Om ook daar de inhuldiging nog even te vieren. Ook heb ik meteen onze buurlanden bezocht. Het waren korte bezoeken. Als je moet wachten tot je officiële staatsbezoeken van drie dagen kunt afleggen, zou dat veel te lang duren. Dus ik dacht: eerst snel korte bezoeken om daarna de formele staatsbezoeken op te pakken.

De vraag van Muck

Niet iedereen heeft een beeld van wat de Koning precies doet. Welke taken voert hij uit, hoe ziet zijn werkdag eruit? Omdat kinderen er zo goed in zijn om hardop allerlei vragen te stellen over dingen die ze nog niet weten, wordt elk hoofdstuk een vraag van een kind behandeld. De vragen worden gesteld door de zesjarige Muck.

MUCK: Ik denk dat ik ooit Koning wil worden. Dan ben ik de baas van Nederland. Mijn vader zegt alleen dat Mark Rutte de baas is. Maar u bent toch de baas van Rutte?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Ik weet zeker dat ongeveer 17,5 miljoen mensen hetzelfde denken als jij. Maar de echte baas van Nederland zijn de Nederlanders zelf. Ze worden vertegenwoordigd in het parlement door volksvertegenwoordigers die elke vier jaar worden gekozen. Het is nu eenmaal onmogelijk om met bijna 18 miljoen mensen samen de baas te zijn. Daarom kies je mensen om jou te vertegenwoordigen. Uiteindelijk bepalen zij de wet en de grondwet, waarop ook mijn positie is gebaseerd. Hoewel het lijkt alsof ik de baas ben, ben ik dat uiteindelijk niet. En daar ben ik blij om. Ik ben blij dat we in Nederland een situatie

hebben waarin je het land mag dienen, maar waarin de Nederlanders zelf de baas blijven.

EDWIN EVERS: De term ‘ministeriële verantwoordelijkheid’ wordt regelmatig genoemd. Wat betekent dat eigenlijk?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Het betekent dat de minister moet kunnen verantwoorden in de Kamer, naar buiten toe, wat ik zeg en doe. Op dat moment spreek ik niet namens de regering. Ik spreek ook geen regeringsbeleid of kabinetsbeleid uit. Maar wat ik zeg moet verdedigbaar zijn. Dat betekent echter niet dat het beleid van het kabinet hoeft te zijn, anders ben je een trekpop van het kabinet. Dat ben je dus als Koning beslist niet. Maar wat ik zeg mag niet in tegenspraak zijn met het beleid, of zo controversieel zijn dat het echt schadelijk kan zijn.

EDWIN EVERS: Om het even simpel te zeggen: u moet wel oppassen wat u zegt?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Maar dat moet iedereen, toch?

EDWIN EVERS: Dat zou wel moeten inderdaad.

KONING WILLEM-ALEXANDER: Het leven in Nederland zou er een stuk mooier uitzien als iedereen dat deed.

EDWIN EVERS: Ja? Vindt u Nederland een mening-fabriek geworden?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Misschien zou je dat wel zo kunnen omschrijven. Maar uiteindelijk, als je even nadenkt, geldt wel: spreken is zilver, zwijgen is goud.

EDWIN EVERS: Vindt u het wel eens lastig of belemmerend

dat u eigenlijk niet vrijuit kunt spreken?

KONING WILLEM-ALEXANDER: Soms is het misschien lastig. Maar het is ook een bescherming. Aan de andere kant zijn er een heleboel mensen die niet alles zomaar straffeloos kunnen zeggen. Vrijheid van meningsuiting geeft ook een verantwoordelijkheid. Het is niet zo dat ik de enige ben die daarin beperkt is. En ik kan heel veel zeggen in dit land, en ik kan heel veel doen.

2013

Amsterdam, 30 april 2013: Koning Willem-Alexander, Koningin Máxima en Prinses Beatrix op het balkon van het Koninklijk Paleis Amsterdam.

30 april 2013: Koning Willem-Alexander legt de eed af in de Nieuwe Kerk in Amsterdam.

Philipsburg, 13 november 2013: Het bezoek van Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima aan het Caribisch deel van het Koninkrijk is officieel van start gegaan op Sint Maarten.

Amsterdam, 8 september 2017: De Koning met burgemeester Eberhard van der Laan tijdens een 'thuisgevoel'-bezoek aan de Jordaan.

2014

De Rijp, 26 april 2014: Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima praten met kinderen langs de route. Het koninklijk paar bezoekt met een aantal familieleden het Noord-Hollandse plaatsje voor de eerste Koningsdag.

Sotsji, 10 februari 2014: Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima feliciteren Michel Mulder nadat hij de gouden medaille heeft gewonnen op de 500 meter tijdens de Olympische Winterspelen.

Alkmaar, 6 maart 2014: Koning Willem-Alexander verricht de openingshandeling van het vernieuwde Kaasmuseum. Het museum is gevestigd in het monumentale Waaggebouw en toont door middel van historische gebruiksvoorwerpen en audiovisuele middelen de geschiedenis van de bereiding van kaas- en zuivelproducten.

Amsterdam, 10 november 2014: Koning Willem-Alexander, Koningin Máxima, Prinses Beatrix, Prinses Margriet en prof. mr. Pieter van Vollenhoven wonen de herdenkingsbijeenkomst van de ramp met vlucht MH17 bij.